

Orijinal Makale / Original Article

Resimli çocuk kitaplarının incelenmesi: Öfke ve üzüntü duyguları

A review of children's picture books: Feelings of anger and sadness

Şehnaz CEYLAN¹, Nida KILINÇ²

¹Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Karabük, Türkiye

²Şehit Mehmet Esen Anaokulu, Karabük, Türkiye

¹Department of Child Development, Karabuk University, Faculty of Health Sciences, Karabuk, Turkey

²Şehit Mehmet Esen Kindergarten, Karabuk, Turkey

MAKALE BİLGİSİ

Makale hakkında

Geliş tarihi: 8 Ağustos 2021

Kabul tarihi: 27 Aralık 2021

Anahtar kelimeler:

Baş etme stratejileri, doküman analizi, resimli çocuk kitapları, öfke ve üzüntü.

ARTICLE INFO

Article history

Received: 8 August 2021

Accepted: 27 December 2021

Key words:

Coping strategies, document analysis, illustrated children's books, anger and sadness.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, 2015-2021 yılları arasında yazılmış resimli çocuk kitaplarında öfke ve üzüntü duygularının kullanımının ve hikâyelerde yer alan karakterlerin bu duygularla baş etmede kullandıkları stratejilerin incelenmesidir. Nitel araştırma desenlerinden doküman analizi kullanılarak kurgulanan araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2021 yılları arasında Türkiye'de yayınlanan çocuk kitaplarında öfke ve üzüntü duygularının yer aldığı Türkçe ve Türkçeye çevrilmiş kitaplar oluşturmaktadır. Araştırma verileri "Kitap Künye Formu", "Metin ve Resimde Duygu İnceleme Formu", "Olumsuz Duygularla Başa Çıkma Stratejileri Ölçüt Listesi" kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonuçları pek çok farklı yayınevinde öfke ve üzüntü duygusuna hem metinde hem görselde yer verildiğini, fakat daha fazla üzüntü duygusunun ele alındığını göstermektedir. Bununla birlikte, incelenen kitaplarda duyguların büyük çoğunlukla hayvan kahramanlarla ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca incelenen resimli çocuk kitaplarında ele alınan öfke ve üzüntü duygularıyla işlevsel başa çıkma stratejilerine de yer verildiği görülmüştür.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the use of feelings of anger and sadness in picture books for children written between 2015-2021 and the strategies used by characters in stories to deal decisively with these emotions. Turkish and Turkish translated books containing feelings of anger and sadness from children's books published in Turkey between 2015-2021 constitute the working group of this study, which was designed as a document analysis under qualitative research designs. Research data were collected using "Book Imprint Form", "Emotion Investigation Form in Text and Picture", "Criteria List of Strategies for Dealing with Negative Emotions". Research results show that in many different publishers, feelings of anger and sadness are included both in the text and in the visual, but more feelings of sadness are addressed. In the books examined, it has been concluded that emotions are mostly dealt with

*Sorumlu yazar / Corresponding author

*E-mail address: nida_kalkan@hotmail.com

by animal heroes. Indeed, functional coping strategies with feelings of anger and sadness were also included in the picture books for children which are examined in this study.

Cite this article as: Ceylan, Ş., & Kılınc, N. (2021). A review of children's picture books: Feelings of anger and sadness. *Yıldız Journal of Educational Research*, 6(2), 106–121.

GİRİŞ

Çocukluk ve kitap birbiriyle ilişkili iki kavramdır ve bu ilişki bebeğin doğumuyla başlamaktadır. Doğduğu andan itibaren çevresiyle sesler aracılığıyla iletişim kuran ve bu sesleri taklit etmeyi öğrenen bebek, ninniler öykü ve masallar aracılığıyla edebiyatla tanışmış olur. Bebeklerin edebiyatla tanışması çevresindekiler yoluyla gerçekleşir. Yaşın ilerlemesiyle birlikte kitaplar da hayatına dâhil olur ve çocuk kitaplarıyla çocuklar zihinsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimi gibi pek çok alanda ilerleme kaydeder. Kitaplarda bulunan resimlerle hikâyeleri eşleştirmeye başlar ve böylelikle hikâyeleri yaşamıyla bütünleştirmeyi öğrenir. Resimli çocuk kitaplarında resimler, kelimeleri somutlaştırır ve çocuklar için daha anlaşılır ve kalıcı kılar. Bununla birlikte resimler, çocuklar için kitaptaki karakterlerin duygularını da net bir şekilde ifade ederler. Bu nedenle seçilecek kitaplarda kullanılan dilin, çocuğa verilmesi planlanan mesajın doğal şekilde ele alınması önem arz etmektedir (Bassa, 2013; Bilgin, 2011; Bulut ve Kuşdemir, 2013; Lüle, 2007).

Resimli çocuk kitapları, çocukların gelişim alanlarına katkı sağladığı gibi çocukların duygu düzenleme becerilerini destekleyici olabilir ve olumsuz duygularla baş edebilme becerilerini geliştirmelerini sağlayabilir. Erken yıllardan itibaren öfke ve üzüntü gibi duygularla baş edilebilmesi, zihinsel ve sosyal gelişim açısından önemlidir. Olumsuz duygularla baş edilebilmesinde kullanılan stratejilerde çocuğun çevresi etkin rol oynamaktadır (Hansen ve Zambo, 2005; Thompson, 1994; Thompson ve Goodman, 2010). Bu açıdan bakıldığında, çocuk kitaplarındaki karakterlerin öfke ve üzüntü gibi olumsuz duygularla karşılaştıklarında kullandıkları baş etme stratejilerinin bilinmesinin, çocuklar ve onlara bakım sağlayan kişiler için rehberlik sağlayacağı düşünülebilir.

Baş etme stratejileri kişilerin hayatlarında deneyimledikleri olaylara yönelik tutumlarında önemli bir role sahiptir. Birçok araştırmada problemle yüzleşmeyi ifade eden aktif baş etme veya sorunla karşılaşmaktan kaçınmayı ifade eden baş etme ayrı başlıklarda ele alınmıştır (Billings ve Moos, 1981; Lazarus ve Folkman, 1988; Roth ve Cohen, 1986). Bununla birlikte, çocukların deneyimledikleri öfke ve üzüntü duygularıyla baş etmede kullandıkları olumlu stratejiler; ilgisini farklı bir olguya yönlendirme, sorunun çözümü için çaba sarf etme, erişkinlerden yardım isteme, kendini rahatlatmaya çalışma/sakinleşme, pozitif düşünme, duygularını paylaşma, şakayla anlatma gibi teknikler kullanmaları olarak belirtilirken olumsuz stratejiler ise tepki-

siz kalma/nasıl tepki vereceğine karar verememe, ağlama/çığlık atma/ayaklarını yere vurma/öfkeli olma, problemi yok sayma, diğerlerini suçlu bulma, kendini suçlu bulma, duygularını gizleme gibi davranışlar olarak belirtilmiştir (Chalmers, Frydenberg ve Deans, 2011; IREX, 2013).

Türkiye'de çocuk kitaplarına ilişkin çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Gönen ve arkadaşları (2016) çalışmalarında 3-6 yaş grubuna yönelik resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerini incelemiştir. Benzer biçimde Tuncer (1974), Gönen (1993), Uzmen (1993), Güleç ve Gönen (1997) ve Konar (2004), çocuklar için hazırlanan resimli kitapların bu yöndeki özelliklerini incelemiştir. Akıncı (2015) resimli çocuk kitaplarında bulunan mizahi unsurları irdelerken Alper (2012), çocuk kitaplarında bulunan karakterlerin duygu durumlarını, Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak (2009) okul öncesi çocuklara yönelik hikâye kitaplarındaki şiddet ve korku öğelerini, Ülker Erdem ve arkadaşları (2017) ise resimli çocuk kitaplarında yer alan olumsuz duyguların neler olduğunu ve karakterlerin kullandığı baş etme stratejilerini incelemiştir.

Son dönemde yaşanan pandemi nedeniyle çocukların ve ailelerin hayatları büyük ölçüde değişmiş ve çocuk, aile üyelerinin ve çevresindekilerin yabancı bir durumla baş etmek zorunda kaldığını hissetmiş olabilir. Yaşanan bu durum, çocuklarda duygu değişimlerine ve krizlere yol açabilir (Er, 2006). Alanyazında, pandemi sürecinde yaşanan belirsizlik, özgürlüğün kısıtlanması gibi etkenlerin izolasyon sürecinde yaşanabilecek kaygı ve korku, öfke ve üzüntü gibi olumsuz duyguları artırabileceği ve çocukların pek çoğunda travma sonrası stres bozukluğu yaşanabileceği belirtilmektedir (Davico, 2020; Imran, Zeshan ve Pervaiz, 2020; Orru, Ciacchini, Gemignani ve Conversano, 2020). Zira çocuklar kendi gelişimsel, sosyal, duygusal, ruhsal ve davranışsal gereksinimlerini bağımsız bir şekilde karşılamakta zorlanabileceklerinden salgın ve doğal afetlerden en çok etkilenen gruplardan biri olarak gösterilmektedir (Schonfeld ve Demaria, 2015).

Türkiye'de resimli çocuk kitaplarıyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, içerik ve fiziksel özelliklerin sıklıkla araştırma konusu edildiği; ancak öfke ve üzüntü duygularıyla ilgili yeterli sayıda çalışmanın bulunmadığı görülmektedir. Bu bakımdan çocuk kitaplarında yer alan karakterlerdeki öfke ve üzüntü duygusunun ve bunlarla baş etme stratejilerinin incelenmesinin, çocuklar ve ailelere yol gösterici olabileceği ve alana katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda mevcut araştırmanın amacı, 2015-2021 yılları arasında yazılmış resimli çocuk kitaplarında

öfke ve üzüntü duygularının kullanımını ve hikâyelerde yer alan karakterlerin bu duygularla baş etmede kullandıkları stratejilerin incelenmesidir.

YÖNTEM

Bu araştırmada Türkiye’de yayımlanan yerli ve yabancı resimli çocuk kitaplarındaki öfke ve üzüntü kavramlarının okul öncesi dönem çocuklarının gelişim dönemlerine uygunluğu açısından incelenmesi amacıyla nitel araştırma desenlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, nitel araştırmalarda etkili şekilde kullanılan bir yöntem olarak; tek başına kullanılabilceği gibi, görüşme ve gözlem gibi yöntemlerle de bir arada kullanılarak verinin çeşitlendirilmesini (data triangulation) sağlayabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Doküman analizi, “analize konu olan veriden örneklem seçme, kategoriler geliştirme, analiz birimini saptama ve sayısallaştırma” olmak üzere dört aşamada gerçekleşmektedir (Bailey, 1982; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011). Yıldırım ve Şimşek’e (2011) göre, içerik analizinde araştırmacı amacına bağlı olarak “sözcük, tema, karakter, cümle/paragraf ve madde/içerik” gibi farklı analiz birimlerini kullanabilmektedir. Yapılan çalışmada resimli çocuk kitaplarında yer alan mizahi unsurların incelemesinde “cümleler” ve “görseller” analiz birimi olarak kullanılmıştır. Alanyazın incelendiğinde, çeşitli araştırmacılar tarafından duyguların sınıflandırıldığı görülmektedir. Yapılan taramada en detaylı şekilde duyguları ele alan sınıflama modeli araştırmada kılavuz olarak tercih edilmiştir (Ortony ve Turner, 1990; Ekman, Friesen ve Ellsworth, 1982; Oatley ve Johnson-Laird, 1987; Parrot, 2001).

Parrot’un (2001) belirttiği üzere duygular 6 temel duygu (korku, şaşkınlık, öfke, üzüntü, sevgi, mutluluk) olarak ele alınmış ve bu duyguların açılımları yapılarak hangi duyguların bu temel duyguları temsil ettiği belirlenmiştir. Örneğin, sevgi temel duygusunun altında şefkat, hasret, özlem gibi ikincil duygular ve hayranlık, bakım, merhamet, sevecenlik, duyarlık, duygusallık gibi üçüncül duygular bulunmaktadır. Araştırmada öfke ve üzüntü duygularının ele alınması planlandığı için bu duyguları en detaylı ifade eden duygu sınıflamasının Parrot’un sınıflaması olacağı düşünülmüştür. Yapılan çalışmada, resimli çocuk kitaplarında yer alan öfke ve üzüntü duyguları ve karakterlerin bu duygularla baş etme stratejileri, her bir kitapta yer alan “görsel, sözel ve durumsal” olarak incelenmiş, elde edilen bulgular frekans ve tabloları şeklinde bulgular bölümünde sunulmuştur.

Çalışma Grubu

Amaçlı örneklem, amacına bağlı olarak sunduğu bilgi açısından zengin olan durumların seçilip daha derin bir araştırma yapmaya fırsat veren, belli özelliklere sahip bir veya daha fazla özel durumun çalışılmasında tercih edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2014). Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi tercih

edilmiştir. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Ölçüt araştırmacı tarafından oluşturulur ya da daha önceden hazırlanmış ölçütler listesi kullanılabilir (Marshall ve Rossman, 2014). Bu bağlamda araştırmacının çalışma grubu, 2015-2021 yılları arasında Türkiye’de yayınlanan çocuk kitaplarından öfke ve üzüntü duygularının yer aldığı Türkçe ve Türkçe’ye çevrilmiş kitaplardan oluşmaktadır. Kitapların seçiminde çocuk gelişimi alanında çalışan üç alan uzmanından görüş alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından alan yazın taramasına dayalı olarak hazırlanmış ve uzman görüşlerine dayalı olarak son hali verilmiş olan “Kitap Künye Formu”, “Metin ve Resimde Duygu İnceleme Formu” ve “Olumsuz Duygularla Başa Çıkma Stratejileri Ölçüt Listesi” kullanılarak toplanmıştır.

Kitap Künye Formu: Araştırmada kullanılan resimli çocuk kitaplarının künye bilgilerinin belirlenmesi amacıyla Kitap Künye Formu kullanılmıştır. Kitap Künye Formu’nda her kitaba bir sayı ve her yayınevine bir harf verilmiştir. Kitaplara ait; basım yılı, yayınevi, kitabın çeviri olup olmama durumu ve kahramanın insan, hayvan ya da nesne olması gibi özellikler bu forma kaydedilmiştir.

Metin ve Resimde Duygu İnceleme Formu: Araştırmacının amacına göre belirlenmiş olan duyguların kitapta yer alma durumlarının incelendiği formdur. Bu form ile örneklemedeki kitaplar incelenirken Parrot’un (2001) yapmış olduğu duygu sınıflaması dikkate alınmıştır. Parrot (2001) duyguları birincil, ikincil ve üçüncül olarak sınıflandırmıştır. Olumsuz duygular kitap içinde, metinde, resimde ve hem metin hem resimde var olup olmamasına göre üç kategoride incelenmiştir.

Olumsuz Duygularla Başa Çıkma Stratejileri Ölçüt Listesi: Bu form, Parrot (2001)’in duygu sınıflandırmasında yer alan olumsuz duygulara yer verilerek oluşturulmuştur.

Resimli çocuk kitapları bu sınıflamada yer alan birincil, ikincil ve üçüncül duyguları bulundurma durumuna göre incelenmiştir. Ek olarak, araştırmacılar tarafından ilgili alan yazın ışığında kategorize edilmiş olan işlevsel ve işlevsel olmayan başa çıkma stratejileri (Chalmers, Frydenberg ve Deans, 2011; IREX, 2013) listeye eklenerek, kitaplardaki karakterlerin olumsuz duygularla başa çıkma yöntemlerini belirlemede kullanılmıştır. Bulgulara, bu baş etme stratejileri ele alınarak yer verilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, verilerin analizi dört adımda gerçekleştirilmiştir. Araştırmacının kavramsal çerçevesinden hareketle, verilerin analizi için bir çerçeve niteliğinde Olumsuz Duygularla Başa Çıkma Stratejileri Ölçüt Listesi oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında incelenen 108 resimli çocuk kitabından 26’sının bu çerçevede yer alan ölçütleri taşıdığı tespit edilmiştir. Veriler bu listeye göre düzenlendikten

sonra bulgular, bu ölçütlere göre raporlanarak araştırmacılar tarafından yorumlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliği için tüm resimli çocuk kitapları iki araştırmacı tarafından birbirinden bağımsız olarak incelenmiş ve Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) kullanılarak %94 oranında bir güvenilirlik sağlanmıştır. Nitel çalışmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda istenilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır.

BULGULAR

Bu bölümde öfke ve üzüntü duygularına ilişkin yapılan incelemede kitapların orijinal dilleri, basım yılları, yayınevleri, kahramanları ve duyguların verilme yollarına ilişkin bilgilere (Tablo 1), öfke ve üzüntü duygularının verilme

Tablo 1. Kitaplara Dair Demografik Bilgiler

	Frekans	Yüzde
Orijinal Dil		
Türkçe	4	%15
Çeviri	22	%85
Basım Yılları		
2012	2	%8
2014	1	%4
2015	3	%11
2017	4	%15
2018	7	%27
2019	7	%27
2020	2	%8
Yayınevi		
A	3	%11
B	1	%4
C	2	%8
D	6	%23
E	7	%27
F	2	%8
G	1	%4
H	3	%11
J	1	%4
Kahraman		
İnsan	6	%23
Hayvan	20	%77
Duyguların Verilme Yolu		
Metin	15	%19
Görsel	2	%3
Metin ve Görsel	61	%78
Toplam	78	%100

durumlarına (Tablo 2), öfke duygusuyla baş etme stratejilerine (Tablo 3), ve üzüntü duygusuyla baş etme stratejilerine (Tablo 4) yer verilmiştir. Tablolarda verilen sayılar incelenen kitap sayısı olarak ele alınmamış her bir kitapta yer alan farklı öfke ve üzüntü duyguları, baş etme stratejileri ve metinde görselde veya hem metinde hem görselde yer alma durumları bir kitapta birden fazla olanlar da dâhil edilerek puanlanmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde, incelenen 26 kitaptan yalnızca 4'ünün orijinal dilde (Türkçe) yazıldığı, kalan 22 kitabın ise çeviri kitap olarak basıldığı göze çarpmaktadır. Kitapların basım yılları incelendiğinde, öfke ve üzüntü duygularının en fazla 2018 (n=7) ve 2019 (n=7) yıllarında ele alındığı söylenebilir. İncelenen kitapların yayınevlerine bakıldığında pek çok farklı yayınevinde öfke ve üzüntü duygusuna ilişkin kitaplar olduğu; fakat öfke ve üzüntü duygularını en fazla içeren yayınevleri sırasıyla E (n=7) ve D (n=6) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte öfke ve üzüntü duygularını en az içeren yayınevi ise B (n=1), J (n=1) ve G (n=1) olarak karşımıza çıkmaktadır. İncelenen kitaplarda öykü ve üzüntü duygularının verildiği kahramanlar incelendiğinde, kitaplarda duyguların büyük çoğunlukla hayvan kahramanlarla ele alındığı görülmektedir (n=20). Bunun yanında kitaplardan 6'sında duygular, insan kahramanlarla işlenmiştir. Kitaplarda elde edilen bir diğer bulgu, duyguların verilme yoluna ilişkindir. Öfke ve üzüntü duygularının hem metinde hem görselde yer alması durumuna dikkat edilerek kitaplara ele alındığı söylenebilir (n=61). Bununla birlikte duyguların yalnızca görselde yer aldığı kitapların son derece sınırlı olduğu görülmektedir (n=2).

Tablo 2'de öfke ve üzüntü duygularına yer verilme durumlarına ait bulgular verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde, incelenen kitaplardan 11'inde öfke duygusuna yer verilirken 18 kitapta üzüntü duygusuna değinildiği görülmektedir. Öfke birincil duygusunun ikincil duygularından en fazla sırasıyla sinirlendirme (n=8), nefret (n=5), hiddet (n=4), köpürmek (n=4) duyguları olarak ele alındığı bir diğer bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kıskançlık ve acı çektirmek ikincil duygularına ise incelenen kitaplarda rastlanmamıştır. Öfke duygusunun üçüncül duygularına bakıldığında, sinirlendirme duygusunun alt duygusu olan huysuzluk (n=5), suratsızlık (n=4); hiddet duygusunun üçüncül duygularına bakıldığında öfke (n=4), nefret duygusunun üçüncül duygusuna bakıldığında ise Aşağılama (n=3) duygularına en fazla yer verildiği söylenebilir. Gazap, gaddarlık, zarar vermek, küçük görme, hoşlanmama duygularına ise diğer üçüncül duygulara göre daha az yer verilmiştir. Kızdırma, rahatsızlık, hayal kırıklığı, hakaret etmek, düşmanlık, sertlik, vahşilik, kin, hıncını almak, intikamcılık, dargınlık, iğrenme, bıkkınlık, haset, çekememek, canını yakmak ve eziyet etmek üçüncül duygularına ise incelenen kitaplara rastlanmamıştır.

Üzüntü birincil duygusunun en fazla üzülme (n=11) ve utanç (n=7) duyguları olarak kitaplarda yer aldığı görülmek-

Tablo 2. Öfke ve Üzüntü Duygularının Verilme Durumları

Duygular						Duygular									
Birincil Duygular	f	İkincil Duygular	f	Üçüncül Duygular	f	Birincil Duygular	f	İkincil Duygular	f	Üçüncül Duygular	f				
Öfke	11	Sinirlendirme	8	Çileden Çıkarma	1	Üzülmek	11			Kırılmak	1				
				Kızdırma						Gücenmek	1				
				Tahrik	2					Rencide olmak	1				
				Kışkırtma	1					İncinmek	1				
				Rahatsızlık						Depresyon					
				Huysuzluk	5					Bunalmak	1				
				Suratsızlık	4					Çöküntü					
				Somurtkanlık	2					Çaresizlik					
				Hiddet	4					Öfke	4	Hüzün	4		
				Köpürmek	4							Hayal Kırıklığı		Keder	
												Gazap	1	Kasvet	
												Hakaret Etmek		Sıkıntı	1
												Düşmanlık		Mutsuzluk	6
												Gaddarlık	1	Tasa	1
		Sertlik				Melankoli	1								
		Vahşilik				Umutsuzluk	3								
		Kin				Hayal Kırıklığı	2								
		Hıncını Almak				Kırılma	2								
		Üzmek	2			Utanç	7	Suçluluk	2						
		Zarar Vermek	1			İhmal	6	Ayıp Etmek	1						
		İntikamcılık						Pişmanlık	6						
		Kızgınlık	2					Kahr							
		Dargınlık		Vicdan Azabı	1										
		Nefret	5	İğrenme											
		Kıskançlık	-			Bıkkınlık		Yabancılaşma							
						Aşağılama	3	Dışlanma	1						
						Küçük Görme	1	İlgisizlik							
Hoşlanmama	1					Yalnızlık	6								
Haset						Reddedilme	2								
Çekememek						Yenilgi									
Acı Çektirmek	-					Canını Yakmak		Güvensizlik	2						
Üzüntü	18	Acı Çekme	1	Eziyet Etmek		Aşağılanma									
				Istırap		Hakaret edilme									
				Dertli Olma		Duygudaşlık		Acıma							

tedir. Hüsran (n=6), ihmal (n=6), acı çekme (n=1) ve duygudaşlık (n=0) duygularına da incelenen kitaplarda yer verildiği görülmektedir. Üzüntü duygusunun üçüncül duyguları incelendiğinde, en fazla mutsuzluk (n=6), yalnızlık (n=6), pişmanlık (n=6) ve hüznün (n=4) duygularının bulunduğu görülmektedir. İstırap, dertli olma, depresyon, çöküntü, çaresizlik, keder, kasvet, kahr, yabancılaşma, ilgisizlik, yenilgi, aşağılanma, hakaret edilme ve acıma üçüncül duygularına ise incelenen kitaplarda yer verilmediği bulgulanmıştır.

Tablo 3'e bakıldığında, öfke duygusuyla baş etme stratejilerinin işlevsel ve işlevsel olmayan olarak kategorize edildiği ve her bir stratejiyi açıklayan örnek ifadenin tabloda yer aldığı görülmektedir. Tablo 3 incelendiğinde, işlevsel başa çıkma stratejilerinden en fazla akran desteği alma (n=3), yetişkin desteği alma, bireysel farklılıkların yararını anlama, davranışın sonucuyla yüzleşme (n=2), mantıksal problem çözme, kendi kendini motive etme, model olma (n=1), baş etme stratejilerine kitaplarda yer verildiği gö-

Tablo 3. Öfke Duygusuyla Baş Etme Stratejileri

Öfke					
İşlevsel olan Stratejiler	Kitaplar	İfade Örneği	İşlevsel Olmayan stratejiler	Kitaplar	İfade Örneği
Akran Desteği Alma	K4, K8, K9	Bütün suç öfke tohumunun benim değil! Diye homurdanmış Panter. - Eeee ne olmuş? En azından yaptıkların için özür dileyebilirsin, demiş boa yılanı”(k9)	Tepinme/Ağlama	K5, K17, K24	“Bazı zamanlarda örneğin “Kafayı T-Reks’in ağzına sokmaca!”oyununu kardeşi kazandığında, öfkeden küplere biniyor.”(k17)
Yetişkin Desteği Alma	K13, K17	“Öğretmeni gülümsedi. Bir nokta yap bakalım, o seni nereye götürecekt.”(k13)	Duygularını Bastırmaya Çalışma/Saklama		
Mantıksal Problem Çözme	K2	Avucunun içine yumuşacık bir öpücük kondurdu ve duvara yapıştırdı. “Elveda” dedi kovuğuna “Seni özleyeceğim”	Surat Asma	K2, K14, K16, K17, K24, K5	“Minik Rakun yüzünü astı ve homurdandı”(K2)
İş Birliği			Kızgınlık	K5, K8, K9, K16, K17, K24	“Çok geç, Panter öfkeden kıpkırmızı oldu”
Bireysel Farklılıkların Yararını Anlama	K13, K14	“Ben mutluyum ben bir su aygırımı ve kendim olduğum için mutluyuummm!”(k14)	Sözel Saldırganlık	K8, K16, K25, K23	“Hepsi benim diye bağırdı huysuz uğur böceği, Yoksa yaprak bitleri için benimle kavga mı etmek istiyorsun?”(k25)
Kendi Kendini Motive Etme	K13	“HmMMM, bundan daha güzel bir nokta yapabilirim dedi”	Karşı Gelme	K5, K24	“Dışarıda oynamak istemiyorum diye, söyleniyor”(K5)
Prososyal Davranış Geçiş Nesnelere Kullanma			Geri Çekilme Çözümü Reddetme	K9, K24	“Ama ben çikolata istiyordum. Haksızlık Bu!”(k24)
Model Olma	K17	“Kardeşinle birbirinize tuhaf isimler takmadan oynamayı beceremediğiniz zamanlarda da ben çok kızıyorum’ diyor babası. Ama size bağırıp çağırmak yerine 10’a kadar saymak sakinleşmeme yardımcı oluyor”	Yıkıcı Davranış Sergileme	K8, K9, K16, K17, K23	“İşte o zamanlarda Ömür koşuyor kapıya doğru ve gümbürt diye bir tos atıyor kapıya”(k17)
Kurala Uyuma Davranışın Sonucuyla Yüzleşme	K4, K8	“Hatta güçlü hissetmek için daha farklı nasıl davranacağını bile bulabilirdi.”			

rülmektedir. İş Birliği, prososyal davranış, geçiş nesnelere kullanma, kurala uyma baş etme stratejilerine ise yer verilmediği görülmektedir. Tablo 3 incelendiğinde, öfke duygusuyla ilgili işlevsel olmayan baş etme stratejilerinden surat asma, kızgınlık (n=6), yıkıcı davranış sergileme (n=5), sözel saldırganlık (n=4), tepinme/ağlama (n=3), karşı gelme, çözümü reddetme (n=2) stratejilerine yer verildiği; geri çekilme, duygularını bastırmaya çalışma/ saklama stratejilerine ise yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 4’e bakıldığında üzüntü duygusuyla baş etme stratejilerinin işlevsel ve işlevsel olmayan olarak katego-

rize edildiği ve her bir stratejiyi açıklayan örnek ifadenin tabloda yer aldığı görülmektedir. Tablo 4 incelendiğinde, işlevsel başa çıkma stratejilerinden en fazla yardım kabul etme (n=8) stratejisinin kullanıldığı görülmektedir. Bunu takiben mantıksal çözüm bulma (n=6) ve bireysel farklılıkların yararını anlama (n=6) baş etme stratejilerinin sıklıkla kullanıldığı söylenebilir. Bu stratejileri olayın sonucundan ders alma, teselli kabul etme (n=5), Pes etmeme, yardımlaşma, empati, başına gelenleri ve duygusunu ifade etme (n=4) stratejilerinin takip ettiği görülmektedir. Zihnini/dikkatini başka yöne yönlendirme, sakinleşme, mizahi şekilde ifade

Tablo 4. Üzüntü Duygusuyla Baş Etme Stratejileri

Üzüntü					
Üzüntü Duygularıyla Baş Etme Stratejileri					
İşlevsel olan Stratejiler	Kitaplar	İfadeler	İşlevsel Olmayan stratejiler	Kitaplar	İfadeler
Akran Desteği İsteme	K14, K17, K22	“Ama ben karşımdakine ne diyeceğimi bilemiyorum, çünkü utanıyorum. Sonra da düşünüp bir şey buluncaya kadar iş işten geçmiş oluyor”(k22)	Hiçbir Şey Yapmama	K20	“Çiftliğin en uzak köşesine gidip beklemeye başladı, bekledi, bekledi.”
Yetişkin Desteği İsteme	K6	“...Pes etmek istedim Fakat Bayan Smith buna izin vermedi. Oflayıp pufayıp ayağımı yere vurduğumu görünce hemen yanıma geldi ve ‘Yapabilirsin’ dedi”(k6)	Ne Yapacağını Bilememe	K6, K19	“Güzel ayakkabıların geride kalmıştı sadece bir teki, ne yapacaktı Gizem onunla şimdi”(k19)
Yardım Kabul Etme	K1, K3, K6, K10, K13, K18, K19, K22	“Onlar hala diğer hayvanları ikna etmeye çalışırken, sular hala yükseliyormuş. Derken bir ses duyulmuş: Tamam! İşe ağaç kesimini durdurarak başlayın!”(k10)	Tepinme, Ağlama	K4	“- ‘Neden hortumum bu kadar uzun Neden neden!’ diye bağııp ağlıyor, çok ama çok mutsuz oluyordu”
İş Birliği ve Paylaşma	K4, K18, K19	“Sonra da birlikte Mumi’yi balondaki deliğin üzerine dikerek balonu onardılar.” (k18)	Duygularını Bastırmaya Çalışma	K6, K19	“Gizem aksi aksi cevap verdi: - Çok da umrumdaydı sanki!”(k19)
Mantıksal Çözüm Bulma	K7, K12, K13, K18, K19, K21	“O anda kirpinin kafasında şimşekler çaktı Aradığı çözüm karşısındaydı. Parmaklarını kullanamasa da küçük kirpi için başka yollar da vardı.”(k12)			
Başına Gelenleri ve Duygusunu İfade Etme	K3, K16, K22, K26	Başta hoşlanmışım diye itiraf etti Minik Rakun. “Ama benim oyuncaklarımla oynuyor, benim salıncağımda sallanıyor ve benim kitaplarımı okuyor! Kuyruğumu çekiyor, arkadaşlarımla konuluyor ve gittiğim her yere peşimden geliyor(K3)			
Kendi Kendini Motive Etme	K4, K12, K21	“Sergi günü geldiğinde en güzel yerdeydi kirpinin a harfleri, hiç yapamam sanırken ortaya çıkarmıştı üç farklı a harfi”(k12)			
Olayla İlgili Konuşup Rahatlama	K3, K22, K26	Anne Rakun Minik Rakun’u kucağına aldı ve kaygılarını tüylü başından uzaklaştırdı. (K3)			
Empati	K14, K16, K18, K22	“-Nasıl güzel oluyormuymuş öyle dik dik bakılınca diye sordu kurbağa”(k22)			

Tablo 4. CONT.

Üzüntü					
Üzüntü Duygularıyla Baş Etme Stratejileri					
İşlevsel olan Stratejiler	Kitaplar	İfadeler	İşlevsel Olmayan stratejiler	Kitaplar	İfadeler
Zihnini/Dikkatini Başka Yöne Yönlendirme					
Rahatlama Arayışına Girme	K11	“Yatmış yatağına kalbini nasıl rahatlatacağını düşünmüş durmuş. Havada uçuşan toz tanelerini saymış. Tıngır mıngır giden salyangozun pencere boyunca süren yolculuğunu izlemiş.”			
Araştırma	K11, K14	“Ben de senin gibi kartal olmak istiyorum demiş Kartla sen bultuların üzünde süzülebilir misin? Dönebilir, alçalabilir ve uçabilir misin? Diye sormuş”(k14)			
Sakinleşme					
Mizahi Şekilde İfade Etme		---			
Üzüntüsünün Üzerine Gitme					
Sabırlı Olma					
Bireysel Farklılıkların Yararını Anlama	K4, K13, K14, K20 K21, K22	“Arnıld suyu sevmiyordu çünkü o bir krokodil değil küçük bir ejderhaydı ve ejderhalar yüzmeyi değil ateş püskürtmeyi severdi ve tabi ki uçmayı”(k21)			
Prososyal Davranış	K7, K18, K26	“Teşekkür ederim minik dostum, dedi Tüylü, ‘Sen gördüğüm en iyi arkadaşsın’(K18)			
Geçiş Nesnelere Kullanma					
Rahatlama	K11, K22	“Ayı monti mutlu mesut yollandı ormana doğru. O gün bir sürü yeni arkadaş edindi ve emin olun gözlerini dikip dik dik bakmak aklına bile gelmedi.”(k22)			
Sorunun Nedenini Araştırma	K7	“Of hayır! Diye düşündü Aksak. ‘Yol boyunca oyalanadım durdum, partiyi de bu yüzden kaçırdım. Bir dahaki sefere elimi çabuk tutacağım!’”			
Yardımlaşma	K10, K16, K18, K20	“Lola mutlulukla gülümsedi. Küçük misafirine yardım etmek onu çok mutlu ediyordu” (k20)			

Tablo 4. CONT.

Üzüntü					
Üzüntü Duygularıyla Baş Etme Stratejileri					
İşlevsel olan Stratejiler	Kitaplar	İfadeler	İşlevsel Olmayan stratejiler	Kitaplar	İfadeler
Teselli Kabul Etme	K1, K3, K14, K18, K26	Minik Rakun avucundaki öpücüğe bayılmıştı. Artık nereye giderse gitsin annesinin sevgisinin onunla birlikte olacağını biliyordu. Hatta okulda bile (K1)			
Sorumluluk Alma	K6, K10	“Yaşadığımız yerin eski haline gelmesi için her şeyi yapacağız!’ demişler”(k10)			
Model Olma	K6	Ve ben de öyle yaptım pes etmedim kaçıp gitmedim o gün herkes kazandı. Hepimiz çok çalışmıştık ve çok eğlendik (K6)			
Pes Etmeme	K6, K13, K15, K26	“Romon üstünden bir yükün kalktığını hissetti. içi enerjiyle dolmuştu. Daha önce düşündüğünün tersine yeni fikirler sel gibi akmaya başladı. Artık aklına gelenleri hissettiği gibi özgürce çizebiliyordu”(k26)			
Olayın Sonucundan Ders Alma	K7, K10, K14, K15, K16	“Gezgin ne kadar sevse de başı boş gezmeyi, bir daha evinden uzaklara hiç gitmedi” (k15)			
Uyum Sağlama	K10, K12, K16, K20, K22, K23	“Yeni bir hayat başladı o günden sonra Koca Ayı çoğu zaman brilikteydi tavşanlarla” (k16)			

etme, üzüntüsünün üzerine gitme, sabırlı olma stratejilerinin ise kullanılmamış olması dikkat çekmektedir. Tablo 4 incelendiğinde, işlevsel olmayan baş etme stratejilerinden en fazla ne yapacağını bilememe ve duygularını bastırmaya çalışma (n=2) stratejilerinin kullanıldığı, hiçbir şey yapma ve tepinme/ağlama stratejilerine ise yalnızca birer kitapta yer verildiği görülmektedir.

TARTIŞMA

Araştırma kapsamında incelenen kitapların basım yılları incelendiğinde, çocuk kitaplarında öfke ve üzüntü duygularına en fazla 2018 ve 2019 yıllarında yer verildiği görülmektedir. Alanyazında özellikle okul öncesi dönemde duygusal becerileri gelişmemiş çocukların akranları ile ilişkilerinin zayıf olduğunu; bu çocukların sosyal ilişkilerinde karşıdaki akran ya da yetişkine öfke, saldırganlık, kızgınlık

tepkilerini kullanma eğiliminde olduklarını (Eisenberg ve Fabes, 1995) ve bu dönemdeki sorunların çocukların ileriki yaşamlarını olumsuz etkileyebileceğini vurgulayan çalışmalar yer almaktadır (ör. Berk, 1994; McKnight ve Sutton, 1994; Salah, 2006; Santrock, 1997). Bu bağlamda araştırmanın bu bulgusu, bu duyguların çocuk kitaplarında yer verilme sıklığının artmasını açıklar niteliktedir. İncelenen kitapların yayınevlerine bakıldığında, pek çok farklı yayınevinde öfke ve üzüntü duygusuna ilişkin kitaplar olduğu sonucu, son zamanlarda çocukların duygularını anlamalarına yönelik artan çalışmaların yayınevlerinin ve çocuk kitabı yazarlarının da bu konudaki kitaplara yönelmiş olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir. Alanyazında kitapların çoğunluğu çocukların bilişsel, sosyo-duygusal ve dil gelişimlerini destekleyici öğeler içermektedir; fakat kitaplarda daha çok bilişsel gelişim ön planda tutulup duygusal gelişim arka plana

atılabilir (Gönen vd., 2013). Bu bağlamda mevcut araştırmanın bulgusu, bu algının kırılmaya başladığını düşündürmektedir.

Çocuk kitaplarında öfke ve üzüntü duygularının yer ve rildiği kahramanlar incelendiğinde, kitaplarda duyguların büyük çoğunlukla hayvan kahramanlarla ele alındığı görülmektedir. Bu bulgu, çocukların çok sevdiği hayvanlarla duyguları vermenin daha kolay olabileceği düşüncesiyle hayvan karakterlere odaklanılmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Bunun yanı sıra alanyazında çocuk kitaplarında daha ziyade çocuğun dünyasında yer alabilecek varlıklar arasından kahramanlar belirlenmesi gerektiğine ilişkin bilgiler yer almaktadır (Kıbrıs, 2010). Ayrıca resimli kitaplardaki karakterlerin genellikle yetişkinler, çocuklar, hayvanlar, insan kişiliğine girmiş hayvanlar, makineler ve eşyalardan tercih edildiği; çocukların bu karakterlerin hepsi ile aynı duygusal yakınlığı kurdukları; yaşadıkları duygusal yakınlık yoluyla kahramanın başından geçen olaylar, yaşadığı güçlükler, edindiği tecrübelerden yeni bilgiler kazanabildikleri belirtilmektedir (Güleç ve Geçgel, 2006).

İncelenen kitaplarda öfke ve üzüntü duygularının çoğunlukla hem metinde hem de görselde yer alacak şekilde işlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, duyguların yalnızca görselde yer aldığı kitaplarının sayısının da yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Kitaplarda geçen duyguların hem metin hem görselde yer alması, okul öncesi dönem çocuklarında hem görsel hem işitsel olarak alınan bilgilerin daha uzun süre hafızada barınabildiğine ilişkin yapılan çalışma sonuçlarıyla ilişkilendirilebilir (Küçükahmet, 2002).

Resimli kitaplarda resmin görevi metinde geçen durumları ve olayları olabirliği çerçevesinde belirgin hale getirmek, daha zengin ve canlı kılmak olduğu ifade edilmektedir (Güleç ve Gönen, 1997). Çünkü resimlendirmenin asıl amacı, hikâyeyi çocuklar için görsel sembollere dönüştürmek ve dönüştürürken de hikâyeyle bağlantılı, hikâyeyi yansıtabilecek şekilde resimlemeler oluşturmaktır. Bu noktada resimli kitaplardaki kahramanların sahip olduğu duygu durumlarının kitapta yer aldığı sözcük ve sözcük gruplarını karşılayacak şekilde resimlemede yer alması da önemlidir. Öncül'e (1989) göre, resimli kitapların resimlemeleri metinde geçen durumların, olayların ve karakterlerin duygularının anlaşılmasını ve hafızada uzun süreli kalmasını sağlar. Bu resimlemelerin ortaya çıkmasının nedenlerinden biri de çocukların dünyasında yaşadıkları duyguların, çocuklara kitap yoluyla sunularak metin ve resimlemelerle doyurulmasının sağlanmasıdır (Mardi, 2006). Hansen ve Zambo (2005) ise ilgili durumu; "Resimli kitaplar kavramları birleştirir; kelimeler ile resimler, düşünceler ve daha önceden öğrenilmiş bilgiler arasında bağ kurulmasını sağlar ve sebep sonuç becerilerinin gelişimine yardımcı olur" şeklinde ifade etmişlerdir. Duygu ifade eden sözcük ve sözcük grupları da okul öncesi çocukları için yeni kelimeler ve durumlardır. Bunların kazanılmasında hem metin hem de resim

destekli resimli kitaplar büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma ile de duygu ifade eden sözcüklerin resimli kitaplarda yer alma durumu ve ayrıca resimlemede var olan duygu durumlarının tanımlanabilirliği ortaya çıkarılabilmektedir. Resimli kitap sosyal, kültürel, tarihi bir doküman olmasının yanı sıra, bir çocuğun günlük yaşamındaki deneyimlerini içeren metinlerden oluşmaktadır. Resimli kitap okuyucuya bölümlerin toplamından daha çok fikir ve hayal kazandıran essiz bir sanat objesidir (Nespeca, 2003). Araştırmalar anlamların kazandırılmasında ve değişik bilişsel düzeydeki öğrenmelerde resimlerin ya da sözcüklerle birlikte kullanılan resimlerin sadece sözcüklerin yer aldığı materyalle oranla daha etkili olduklarını ortaya koymaktadır. Yine araştırma sonuçları öğrendiklerimizin %80'inden fazlasının görme duyusuyla edinilen yaşantılarla sağlandığını göstermektedir (Ergin, 1988). Bu bilgiler ışığında araştırmanın bu bulgusunun, çalışmada incelenen kitapların çoğunda verilen duyguların hem metin hem görsel olarak verilmiş olduğu düşünüldüğünde alanyazınla örtüştüğü ileri sürülebilir.

Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç, incelenen kitaplardan 11'inde öfke duygusuna yer verilirken 18 kitapta üzüntü duygusunun işlenmemiş olduğu yönündedir. Yapılan başka çalışmalarda da öfke duygusuna oldukça az rastlanıldığı görülmüştür (Alper, 2012). Buradan yola çıkarak bu bulgunun alanyazındaki çalışmalarla paralellik gösterdiği söylenebilir. Zira yapılan araştırmalarda, resimlemede en az rastlanan duygu durumunun %3,8 oranla "Öfke" duygu durumunun olduğu görülmektedir (Ülker Erdem vd., 2017).

İncelenen çalışmada en az ele alınan konu öfke duygusu olduğu dikkat çekmektedir. Öfke duygu durumuna en az rastlanması, yazarların olumsuz bir duyguya yönelik kitap yazma eğiliminde olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Oysaki çocukların olumlu duyguları kitapla kazanmaları desteklenebileceği gibi olumsuz duygularıyla baş etme becerileri de kitaplar aracılığıyla verilebilir görünmektedir. Benzer biçimde Alper (2012) de öfke duygusuna çocuk kitaplarda daha az yer verildiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonuçları, öfke birincil duygusunun ikincil duygularından en fazla sırasıyla sinirlendirme, nefret, hiddet, köpürmek duyguları olarak ele alındığı çalışmanın bir diğer sonucudur. Kıskançlık ve acı çektirmek ikincil duygularına ise incelenen kitaplarda rastlanmamıştır. Öfke duygusunun genellikle nefret hiddet gibi şiddet içeren davranışlarla özdeşleştirilmesi, kıskançlık duygusunun arka planda kalmasına neden olmuş olabilir. Bununla birlikte acı çektirmek davranışı planlı bir eylem olarak sunulacağından, bu yaş grubunun üzerinde bir davranış şekli olduğu düşünülmüş olabilir.

Öfke duygusunun üçüncül duygularına bakıldığında ise sinirlendirme duygusunun alt duygusu olan huysuzluk, suratsızlık, hiddet duygusunun alt duygusu olan öfke, nefret duygusunun alt duygusu olan Aşağılama duygularına

en fazla yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kızdırma, rahatsızlık, hayal kırıklığı, hakaret etmek, düşmanlık, sertlik, vahşilik, kin, hıncını almak, intikamcılık, dargınlık, iğrenme, bıkkınlık, haset, çekememek, canını yakmak ve eziyet etmek üçüncül duygularına ise incelenen kitaplarla rastlanmamıştır. Çocukların bu dönemde bilinçsiz öykünme yoluyla öğrendiği gerçeğinden hareketle, çocuk kitaplarında yer alan kahramanlar, hem çocukların benlik duygularının gelişimini olumlu yönde etkilemeli hem de duygu, düşünce ve eylemleriyle onlara kin, nefret ve düşmanlık gibi duygularla baş etmenin yollarını sezdirmelidir (Sever, 2002). Araştırmanın bu bulgusunda kitaplarda aşağılama duygusuna daha fazla yer verilmesi, bu yaş grubundaki çocukların benmerkezci dönemde olmaları ve kendi üstünlüklerini kanıtlama çabası içinde oldukları bir dönem (Artan, 2005) olduğundan ve bu yaş grubunda aşağılama duygusunun yaşanabileceği düşünülerek bu duyguya daha sık yer verilmiş olabilir.

Üzüntü birincil duygusunun en fazla üzülmek ve utanç duyguları olarak kitaplarda yer aldığı görülmektedir. Duygudaşlık duygusuna ise hiç yer verilmemiştir. Üzüntü duygusunun üçüncül duyguları incelendiğinde en fazla mutsuzluk, yalnızlık, pişmanlık ve hüznün duygularının bulunduğu görülmektedir. İstirap, dertli olma, depresyon, çöküntü, çaresizlik, keder, kasvet, kahır, yabancılaşma, ilgisizlik, yenilgi, aşağılanma, hakaret edilme ve acıma üçüncül duygularına ise incelenen kitaplarda yer verilmediği görülmüştür. Bu bulgu, belirtilen duyguların insan hayatının daha ileriki yaşamlarında daha sık karşılaşılabılır ve bu nedenle çocuk kitaplarında daha az yer verilmiş olabilir. Çocukların duyguları tanıma becerilerine ilişkin yapılan çalışmalarda ilk olarak mutluluk duygusunu, daha sonra üzüntü ve kızgınlık duygularını, son olarak da korku ve şaşkınlık duygularını tanımaya başladıkları ifade edilmektedir (Gross ve Ballif, 1991). Suçluluk, yalnızlık, gurur ve utanç gibi karışık duyguları anlama becerileri ve aynı anda birden fazla duygunun hissedilmesi çocuklarda yedi ile dokuz yaş arasında gerçekleşmektedir (Hetherington ve Parke, 1993). Bu nedenle bu çalışmada yer alan üzüntü duygusuna ilişkin detaylı baş etme stratejilerine yer verilmemiş olabilir.

Yapılan çalışmada öfke duygusuyla baş etme stratejileri incelendiğinde, işlevsel başa çıkma stratejilerinden en fazla akran desteği alma, yetişkin desteği alma, bireysel farklılıkların yararını anlama, davranışın sonucuyla yüzleşme, mantıksal problem çözme, kendi kendini motive etme ve model olma baş etme stratejilerine kitaplarda yer verildiği görülmektedir. İş birliği, pro-sosyal davranış, geçiş nesnelere kullanma ve kurala uyma baş etme stratejilerine kitaplarda yer verilmediği görülmektedir. Çocuklar kitaplar aracılığıyla öfke, kaygı, korku ya da kıskançlık gibi olumsuz duygularla nasıl baş edebileceğini, duygularını nasıl kontrol edebileceğini anlayabilmekte ve duygularıyla barışık olmayı öğrenebilmektedir (Temple, Martinez ve Yokota, 2004). Mevcut çalışmada incelenen kitapların daha küçük yaş

grubuna yönelik olması, bahsedilen duyguların ise ileriki yaşlarda daha sık konu edilebileceği düşünüldüğü için bu baş etme stratejilerine daha az yer verilmiş olabilir. Bu noktadan yola çıkılarak araştırmaya dâhil edilen kitapların bu yönüyle alan yazını destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Öfke duygusuyla ilgili işlevsel olmayan baş etme stratejilerinden surat asma, kızgınlık, yıkıcı davranış sergileme, sözel saldırganlık, tepinme/ağlama, karşı gelme, çözümü reddetme stratejilerine yer verildiği, geri çekilme ve duygularını bastırmaya çalışma/saklama stratejilerine ise yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte, olumsuz duygulardan kaçınarak başa çıkma biçimleri ise stresin olumsuz etkilerini artırarak durumu daha da zorlaştırabilmektedir (Seiffge-Krenke ve Klessinger, 2000). Bu açıdan bakıldığında çalışmanın bu bulgusu alan yazınla örtüşmektedir.

İşlevsel başa çıkma stratejilerinden en fazla yardım kabul etme stratejisinin kullanıldığı görülmektedir. Bunu takiben mantıksal çözüm bulma ve bireysel farklılıkların yararını anlama baş etme stratejilerinin sıklıkla kullanıldığı söylenebilir. Bu stratejileri olayın sonucundan ders alma, teselli kabul etme, pes etmeme, yardımlaşma, empati, başına gelenleri ve duygusunu ifade etme stratejilerinin takip ettiği görülmektedir. Zihnini/dikkatini başka yöne yönlendirme, sakinleşme, mizahi şekilde ifade etme, üzüntüsünün üzerine gitme ve sabırlı olma stratejilerinin ise kullanılmamış olması dikkat çekicidir. Alanyazın, erken çocukluk dönemindeki çocukların öfkelerinde 10'a kadar sayarak sakinleşmesi, kendilerine eğlenceli bir hikâye okunarak rahatlaması gibi otokontrol ve kendi kendine telkin gerektiren işlevsel başa çıkma biçimlerini kullanabildiklerini göstermektedir (Chalmers, Frydenberg ve Deans, 2011). Bu açıdan bakıldığında, incelenen kitaplarda öfke duygusuyla olumlu şekilde baş edebilme stratejilerine beklenen düzeyin altında yer verildiği ve çocuk kitaplarında öfke duygusuna ilişkin daha fazla olumlu baş etme stratejileri bulundurulması gerektiği söylenebilir.

İşlevsel olmayan baş etme stratejilerinden en fazla ne yapacağını bilememe ve duygularını bastırmaya çalışma stratejilerinin kullanıldığı, hiçbir şey yapmama ve tepinme/ağlama stratejilerine ise yalnızca birer kitapta yer verildiği görülmektedir. İlgili alanyazın, bu bulguyu destekler nitelikte kanıtlar sunmaktadır. Örneğin, Lake (2001) ve Uzmen (2001) nitelikli kitapların; bilişsel, dilsel, sosyal, duygusal, cinsel ve ahlaki gelişimi olumlu yönde etkileyerek çocukların kitapta yer alan karakterlerle kurdukları duygusal bağa dikkat çekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında incelenen kitapların basım yılları incelendiğinde öfke ve üzüntü duygularıyla ilgili en fazla 2018 ve 2019 yıllarında ele alındığı söylenebilir. İncelenen kitapların yayınevlerine bakıldığında pek çok farklı yayınevinde öfke ve üzüntü duygusuna ilişkin kitaplar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen kitaplarda öykü ve üzüntü

duygularının verildiği kahramanlar incelendiğinde, kitaplarda duyguların büyük çoğunlukla hayvan kahramanlarla ele alındığı görülmektedir. Ayrıca kitaplarda öfke ve üzüntü duygularının hem metinde hem görselde yer alacak şekilde işlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç, incelenen kitaplarda 11’inde öfke duygusuna yer verilirken 18 kitapta üzüntü duygusuna rastlanmıştır. Öfke birincil duygusunun ikincil duygularından en fazla sırasıyla sinirlendirme, nefret, hiddet, köpürmek duyguları olarak ele alındığı çalışmanın bir diğer sonucudur. Kıskançlık ve acı çektirmek ikincil duygularına ise incelenen kitaplarda rastlanmamıştır. Öfke duygusunun üçüncül duygularına bakıldığında ise sinirlendirme duygusunun alt duygusu olan huysuzluk, suratsızlık, hiddet duygusunun alt duygusu olan öfke, nefret duygusunun alt duygusu olan aşağılama duygularına en fazla yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kızdırma, rahatsızlık, hayal kırıklığı, hakaret etmek, düşmanlık, sertlik, vahşilik, kin, hıncını almak, intikamcılık, dargınlık, iğrenme, bıkkınlık, haset, çekememek, canını yakmak, eziyet etmek üçüncül duygularına ise incelenen kitaplarda rastlanmamıştır.

Üzüntü birincil duygusunun en fazla üzülme ve utanç duyguları olarak kitaplarda yer aldığı görülmektedir. Duygudaşlık duygusuna ise hiç yer verilmemiştir. Üzüntü duygusunun üçüncül duyguları incelendiğinde en fazla mutsuzluk, yalnızlık, pişmanlık ve hüznün duygularının bulunduğu görülmektedir. İstirap, dertli olma, depresyon, çöküntü, çaresizlik, keder, kasvet, kahır, yabancılaşma, ilgisizlik, yenilgi, aşağılanma, hakaret edilme, acıma üçüncül duygularına ise incelenen kitaplarda yer verilmediği görülmüştür.

Yapılan çalışmada öfke duygusuyla baş etme stratejileri incelendiğinde işlevsel başa çıkma stratejilerinden en fazla akran desteği alma, yetişkin desteği alma, bireysel farklılıkların yararını anlama, davranışın sonucuyla yüzleşme, mantıksal problem çözme, kendi kendini motive etme, model olma baş etme stratejilerine kitaplarda yer verildiği görülmektedir. İş birliği, pro-sosyal davranış, geçiş nesnelere kullanma ve kurallara uyma baş etme stratejilerine yer verilmediği görülmektedir. Öfke duygusuyla ilgili işlevsel olmayan baş etme stratejilerinden surat asma, kırgınlık, yıkıcı davranış sergileme, sözel saldırganlık, tepinme/ağlama, karşı gelme, çözümü reddetme stratejilerine yer verildiği, geri çekilme ve duygularını bastırmaya çalışma/saklama stratejilerine ise hiç yer verilmediği görülmektedir.

İşlevsel başa çıkma stratejilerinden en fazla yardım kabul etme stratejisinin kullanıldığı görülmektedir. Bunu takiben mantıksal çözüm bulma ve bireysel farklılıkların yararını anlama baş etme stratejilerinin sıklıkla kullanıldığı söylenebilir. Bu stratejileri olayın sonucundan ders alma, teselli kabul etme, pes etmeme, yardımlaşma, empati, başına gelenleri ve duygusunu ifade etme stratejilerinin takip ettiği görülmektedir. Zihnini/dikkatini başka yöne yönlendirme, sakinleşme, mizahi şekilde ifade etme, üzüntüsünün

üzerine gitme, sabırlı olma stratejilerininse hiç kullanılmamış olması dikkat çekmektedir.

İşlevsel olmayan baş etme stratejilerinden en fazla ne yapacağını bilememe ve duygularını bastırmaya çalışma stratejilerinin kullanıldığı, Hiçbir şey yapmama ve tepinme/ağlama stratejilerine ise yalnızca birer kitapta yer verildiği görülmektedir. Yapılan çalışmada elde edilen bulgular düşünüldüğünde, çocuklara dair hazırlanan kitaplarda öfke duygularına ve bunlarla olumlu şekilde baş edebilme stratejilerine daha sık yer verilmesi gerektiği, çocuk kitaplarıyla olumsuz duygularla baş edebilmenin bir strateji olarak kullanılmasının çocuğa olumlu davranış ve olumlu benlik kazandırılmasında önemli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, çocukların olumsuz duygularıyla baş etme stratejileri ebeveynler ve eğitimciler açısından da incelenebilir. Bu çalışma yalnızca öfke ve üzüntü duygularını ele almaktadır. Başka çalışmalarda diğer duygulara ilişkin kitapların da incelenmesi önerilebilir.

Etik: Bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili herhangi bir etik sorun bulunmamaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yayınlığı ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics: There are no ethical issues with the publication of this manuscript.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

KAYNAKLAR

- Akinci, Ş. (2015). *Resimli çocuk kitaplarında yer alan mizahi unsurların incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alper, T. (2012). *Resimli kitaplardaki karakterlerin duygu durumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Alptekin, Z. D. (2018). 3-6 yaş grubu çocuklara yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarının kavram gelişimine katkısı ve temel fen kavramları açısından incelenmesi. *International Journal of Childrens Literature and Education Researches* (CHEDAR), 2, 76–86.
- Bassa, Z. (2013). *Çocuk kitaplarında resimleme* (Ed. Mübaccel Gönen). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Eğiten Kitap. [CrossRef]
- Berk, L. (1994). *Child development*. (3rd ed.). Allyn & Bacon Hardcover. Massachusetts: Allyn and Bacon.

- Bilgin, H. (2011). *5-6 Yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa görelilik kavramına göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bulut, P., Kuşdemir, Y. (2013). Tübitak tarafından yayınlanan çocuk kitaplarının içerik özelliklerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 8, 215–226. [CrossRef]
- Chalmers, K., Frydenberg, E., Deans, J. (2011). An exploration into the coping strategies of preschoolers: Implications for professional practice. *Children Australia*, 36, 120-127. [CrossRef]
- Dağlıoğlu, H. E., Çamlıbel Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikaye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 23, 510–534.
- Davico, C., Ghiggia, A., Marcotulli, D., Ricci, F., Amianto, F., Vitiello, B. (2021). Psychological impact of the covid-19 pandemic on adults and their children in Italy. *Front Psychiatry*, 12, 572997. [CrossRef]
- Eisenberg, N., Fabes, R. (1995). The relation of young children's vicarious emotional responding to social competence, regulation, and emotionality. *Cognition and Emotion*, 9, 203- 228. [CrossRef]
- Er, M. (2006). Çocuk, hastalık, anne-babalar ve kardeşler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalık Dergisi*, 49, 155–168.
- Ergin, A. (1988). Görsel öğretim aracı olarak resim çizme ve fotoğraf düzenleme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21, 333–341.
- Güleç Ç., H., Geçgel, H. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Güleç Ç., H., Gönen, S., M. (1997). 1974–1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 11, 42-53.
- Gross, A. L., Ballif, B. (1991). Children's understanding of emotion from facial expressions and situations: A review. *Developmental Review*, 11, 368-398. [CrossRef]
- Hansen, C. C., Zambo, D. (2005). Piaget, meet lilly: Understanding child development through picture book characters. *Early Childhood Education Journal*, 33, 39–45.
- Hetherington, E. M., Parke, R. D. (1993). *Child psychology: A contemporary view point* (4th ed.). New York: Monotype Composition Company.
- Imran, N., Zeshan, M., Pervaiz, Z. (2020). Mental health considerations for children & adolescents in COVID-19 Pandemic. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36, 67–72. [CrossRef]
- Kıbrıs, İ. (2010). Çocuk edebiyatı. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Küçükahmet, L., (2000). *Öğretimde Plânlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lake, E. V. (2001). Linking literacy and moral education in the primary classroom, *The Reading Teacher*, 55, 125–129.
- Lüle, E. (2007). Yedi farklı çocuk kitabının çocuk yazını ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 17–30.
- McKnight, J., Sutton, J. (1994). *Social psychology*, Australia: Prentice Hall.
- Mardi, H. Ö. (2006). *Çocuk kitapları resimlemede karakter yaratma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Marshall, C., Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. New York: Sage.
- Nespeca, S. M., Reeve, J. B. (2003). *Picture books plus: 100 extension activities in art, drama, music, math, and science*. New York: American Library Association.
- Sever, S. (2002). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet (Milli eğitim temel yasası ve çocuk haklarına dair sözleşme bağlamında bir değerlendirme). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35, 25–37. [CrossRef]
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Orru, G., Ciacchini, R., Gemignani, A., Conversano, C. (2020). Psychological intervention measures during the COVID-19 pandemic. *Clinical Neuropsychiatry*, 17, 76–79.
- Parrott, W. G. (2001). *Emotion by groups*. http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_emotions Accessed on April 17, 2021.
- Salah, A. A. (2006 May 17–21.). *İnsan ve bilgisayarda yüz tanıma*. Kognitif III. Uluslararası Kognitif Nörobilim Sempozyumu; Türkiye.
- Santrock, J. (1997). *Life-span development* (6th ed). Dubuque: Iowa: Wm. C. Brown.
- Schonfeld, D. J., Demaria, T. (2015). Providing psychosocial support to children and families in the aftermath of disasters and crises. *Pediatrics*, 136, 1120–1130. [CrossRef]
- Seiffge-Krenke, I., Klessinger, N. (2000). Long-term effects of avodiant coping on adolescents' depressive symptoms. *Journal of Youth Adosence*, 29, 617–630. [CrossRef]
- Temple, C., Martinez, M., Yokota, J. (2004). *Children's books in children's hands an introduction to their literature*. (3rd ed.). Boston: Pearson Education.
- Thompson, R. A. (1994). *Emotion and self-regulation*. In, R. A. Thompson (Ed.), *Socioemotional development*. Nebraska symposium on motivation. Lincoln. University of Nebraska Press, 367–467.
- Thompson, R. A., Goodman, M. (2010). *Development of emotion regulation: More than meets the eye*. In, A. Kring and D. Sloan (Eds.), *Emotion regulation and psychopathology* (p. 38–58). New York, NY: Guilford.
- Uzmen, F. S., Mağden D. (2001). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15, 193–212.
- Ülker-Erdem, A., Aydos, E. H., Çoban, A. (2017). Resimli çocuk kitaplarında yer alan olumsuz duygular ve karakterlerin kullandığı baş etme stratejileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 914–931. [CrossRef]

EK 1. Kitapların Künye Bilgileri

	Kitabın Adı	Kitabın Basım Yılı	Kitabın Yazarı	Kitabın Yayın evi	Orjinal Dili
K1	Avucundaki Öpücük	2018	Audrey Penn	Butik Yayıncılık	Çeviri
K2	Veda Öpücüğü	2012	Audrey Penn	Butik Yayıncılık	Çeviri
K3	Bir Cep Dolusu Öpücük	2012	Audrey Penn	Butik Yayıncılık	Çeviri
K4	Uzun Burun Bingo	2017	Burcu Bahar	Kırmızı Kedi Çocuk	Türkçe
K5	Huysuzor Hatice	2015	Brian Moses ve Mike Gordon	1001 Çiçek Kitapları	Çeviri
K6	Yapabilirim, Yapabilirsin, Yapabiliriz	2017	Jennifer Moore-Mallinos, Gustavo Mazali	1001 Çiçek Kitapları	Çeviri
K7	Ağır Aksak	2019	Bethany Christou	Türkiye İş Bankası	Çeviri
K8	Zor Balık	2018	Büşra Tarçalır Erol	Minty Kitap	Türkçe
K9	Kızgın Panter	2020	Christine Beigel, Herve Le Goff	1001 Çiçek Kitapları	Çeviri
K10	Yaramaz Ejderhalar	2014	Debi Gliori	Türkiye İş Bankası	Çeviri
K11	Kalbim Kırıldı		Elif Yemenici	Redhouse Kidz	Türkçe
K12	Kirpi ve Sergi	2018	Özge Bahar Sunar Ceyhun Şen	Redhouse Kidz	Türkçe
K13	Nokta	2018	Peter H. Reynolds	Altın Kitaplar	Çeviri
K14	Mutlu Suaygırı	2019	Richard Edwards	Türkiye İş Bankası	Çeviri
K15	Kaçak Köpek Gezgin	2019	Gill Mclean	Türkiye İş Bankası	Çeviri
K16	Şu Yaramaz Tavşanlar	2017	Ciara Flood	Türkiye İş Bankası	Çeviri
K17	Öfkeliuzor Ömür	2015	Brian Moses ve Mike Gordon	1001 Çiçek Kitapları	Çeviri
K18	Roko Püfleyen Küçük Dinozor	2015	David Bedford, Mandy Stanley	Pearson	Çeviri
K19	Gizem' in Parlak Ayakkabıları	2020	Jane Godwin Anna Walker	Türkiye İş Bankası	Çeviri
K20	Kırılmayı Sevmeyen Koyun	2019	Gemma Merino	Pearson	Çeviri
K21	Suyu Sevmeyen Krokodil	2019	Gemma Merino	Pearson	Çeviri
K22	Utangaç Ayı Monti	2019	Duncan Beedie	Türkiye İş Bankası	Çeviri
K23	Kötü Sözler Söyleyen Koala	2018	Christine Beigel, Herve Le Goff	1001 Çiçek Kitapları	Çeviri
K24	Haksızlık Bu!	2018	Swann Meralli ve Carole Cruzet	1001 Çiçek Kitapları	Çeviri
K25	Huysuz Uğur Böceği	2017	Eric Carle	Kuraldışı Yayıncılık	Çeviri
K26	Mış Gibi	2018	Peter H. Reynolds	Altın Kitaplar	Çeviri

Extended Summary

A review of children's picture books: Feelings of anger and sadness

PURPOSE

The lives of children and families have changed greatly due to the recent pandemic, and children may have felt that family members and those around them had to cope with an unfamiliar situation. This situation can lead to emotion changes and crises in children (Er, 2006). The existing literature argues that factors such as uncertainty experienced during the pandemic process and restriction of freedom may increase negative emotions such as anxiety and fear, anger and sadness that may be experienced during the isolation process and, thus, it is noted that many of the children may experience post-traumatic stress disorder (Davico, 2020; Imran, Zeshan ve Pervaiz, 2020; Orru, Ciacchini, Gemignani ve Conversano, 2020).

When the studies conducted on illustrated children's books in Turkey are examined, it is seen that the content and physical characteristics are often the subject of research; however, there is scant research on feelings of anger and sadness. Therefore, we believe investigating the feelings of anger and sadness in the characters in illustrated children's books and their coping strategies might act as a guide to children and families and thus, add significantly to the field. In line with this, the purpose of the current study is to investigate the use of feelings of anger and sadness in illustrated children's books written between 2015 and 2021 as well as the strategies used by the characters in the stories to cope with these feelings.

METHOD

In this research, document analysis under qualitative research patterns was used to examine the concepts of anger and sadness in domestic and foreign illustrated children's books published in Turkey in terms of their suitability for the developmental periods of preschool children. In the study, criterion sampling method was preferred as one of the purposeful sampling methods. The study group of the study consists of books written in Turkish or those translated into Turkish that contain feelings of anger and sadness among the illustrated children's books published in Turkey between 2015 and 2021. During selection of examined books, opinions were taken from three field experts working in the field of child development. The research data were collected by the researchers using the "Book Imprint Form", "Emotion Review Form in Text and Image" and "Criteria List of Strategies for Dealing with Negative Emotions", which were prepared based on the literature review and finalized according to expert opinions.

Based on the conceptual framework of the research, a List of Criteria for Coping with Negative Emotions has been established for analyzing the data. Within the scope of the research, it has been found that 26 of 108 illustrated children's books examined carry the criteria contained in this framework. After the data were organized according to this list, the findings were reported according to these criteria and interpreted by the researchers.

FINDINGS

We found that that only 4 of the 26 books examined were written in the original language (Turkish), while the remaining 22 books were published as translation books. When the publication years of the books are examined, it can be said that the feelings of anger and sadness were most discussed in 2018 (n=7) and 2019 (n=7). When we look at the publishing houses of the books examined, it is seen that there are books about the feeling of anger and sadness in many different publishing houses; but the publishing houses containing the most feelings of anger and sadness are E (n= 7) and D (n=6), respectively.

It is seen that the feeling of anger is included in 11 of the examined books and the feeling of sadness is mentioned in 18 books. Strategies for dealing with the feeling of anger are categorized into functional and non-functional. Among the functional coping strategies in the books examined, it is seen that receiving the peer support (n=3), receiving, receiving adult support, understanding the benefit of individual differences, and confronting the consequences of behaviors (n=2), logical problem solving, self-motivation, becoming a model (n=1) are included among the most common functional coping strategies.

Of the functional coping strategies, the most commonly used is the help acceptance strategy (n=8). Following this, it can be said that logical solution finding (n=6) and understanding the benefit of individual differences (n=6) coping strategies are often used. It is seen that these strategies are followed by the strategies of learning from the outcome of the event, accepting consolation (n=5), not giving up, helping, empathy, expressing what happened to you and your feelings (n=4).

CONCLUSION

When the publication years of the books examined within the scope of the research were examined, it was revealed that the feelings of anger and sadness were mostly dealt with in 2018 and 2019. In the books examined, we

found that emotions are mostly addressed with animal heroes. In addition, we conclude that the feelings of anger and sadness in the books are processed in such a way that they are included both in the text and in the image. Another conclusion of the study is that the feeling of anger was included in 11 of the examined books, while the feeling of sadness was found in 18 books.

Of the functional coping strategies, it seems that the most commonly used is the help acceptance strategy. Among the dysfunctional coping strategies, the most common strategies are not knowing what to do and trying to suppress their emotions, while the strategies of doing nothing

and reacting/crying are only included in one book. Considering the findings of the study, it can be stated that anger feelings and strategies for dealing with them in a positive way should be included more often in children's books and that using children's books as a strategy to deal with negative emotions is important in helping them acquire positive behaviors and a positive self. However, strategies for dealing with children's negative emotions can also be studied from the point of view of parents and educators. This study only addresses feelings of anger and sadness. We recommend future research examine books related to other emotions.